

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ
ЗАПОРІЗЬКІ ТЕРИТОРІАЛЬНІ КУРСИ ЦЗ та БЖД І КАТЕГОРІЇ

ПІДСУМКОВА РОБОТА

ТЕМА: «Алгоритм визначення стану потерпілого та надання домедичної допомоги при травмах, кровотечах, опіках, втраті свідомості, зупинці дихання, отруєннях»

Виконала: слухач гр. № 5-а Ганна ЗАСТАВСЬКА

Викладач: Леонід МАЛИШЕВ

Запоріжжя

2025

Вступ

Домедична допомога є важливим етапом у збереженні життя і здоров'я потерпілого до прибуття медичних працівників. Володіння основними навичками першої допомоги дозволяє діяти швидко і ефективно у критичних ситуаціях. В екстрених випадках саме своєчасне втручання свідків події може значно підвищити шанси на виживання потерпілого та зменшити ризик ускладнень.

Кожна людина може опинитися в ситуації, коли від її знань і навичок залежить життя іншої особи. У таких випадках важливо не розгубитися та чітко дотримуватися алгоритму надання першої допомоги. Крім того, правильні дії під час надання допомоги знижують ризик ускладнень і підвищують ефективність подальшого лікування.

Незнання або неправильне застосування першої допомоги може призвести до погіршення стану потерпілого. Тому важливо мати чітке уявлення про алгоритм дій при різних видах невідкладних станів. У цьому рефераті розглянуто алгоритм визначення стану потерпілого та надання першої допомоги при травмах, кровотечах, опіках, втраті свідомості, зупинці дихання та отруєннях. Також розглядається питання важливості навчання навичкам домедичної допомоги в закладах освіти як ключового елементу формування безпечного середовища для дітей та підлітків.

1. Оцінка стану потерпілого

Перед наданням допомоги необхідно визначити стан потерпілого:

- Переконатися у власній безпеці. Це важливо, щоб уникнути додаткових жертв у разі небезпечних умов, наприклад, під час ДТП або пожежі.
- Оцінити свідомість потерпілого, звернувшись до нього та легко струснувши за плечі. Якщо він не реагує, це може свідчити про серйозний стан.
- Перевірити дихання, нахилившись до обличчя потерпілого та спостерігаючи за рухами грудної клітки. Відсутність дихання вимагає негайних реанімаційних заходів.
- Оглянути потерпілого на наявність видимих травм, кровотеч чи опіків, щоб визначити подальші дії.

2. Надання допомоги при травмах

Травми можуть бути різного характеру, тому важливо знати загальні принципи їхньої обробки:

- При підозрі на перелом слід знерухомити кінцівку за допомогою шини чи підручних засобів (наприклад, дощечки, скрученого одягу).
- Якщо є підозра на травму хребта, потерпілого не слід рухати до прибуття лікарів.
- При ударах ефективним заходом є прикладання холодного компресу, що допомагає зменшити набряк і біль.

3. Зупинка кровотечі

- **Артеріальна кровотеча** – яскраво-червона кров витікає пульсуючим струменем. Потрібно накласти джгут вище місця пошкодження, записати час накладання та негайно викликати лікарів.
- **Венозна кровотеча** – темніша кров витікає повільним потоком. Слід накласти тугу пов'язку.
- **Капілярна кровотеча** – незначна, її можна зупинити, промивши рану антисептиком і накривши стерильну пов'язку.

4. Дії при опіках

- **Термічний опік** – охолодити уражену ділянку під проточною холодною водою протягом 10-15 хвилин.
- **Хімічний опік** – ретельно промити уражене місце водою та уникати розтирання.
- **Електричний опік** – припинити контакт потерпілого з електричним струмом.
- У разі важких опіків (III-IV ступеня) – викликати швидку допомогу та накласти стерильну пов'язку.

5. Перша допомога при втраті свідомості

- Переконалися у наявності дихання.
- Покласти потерпілого у стабільне бокове положення.
- Забезпечити доступ свіжого повітря.
- Викликати швидку допомогу.

6. Дії при зупинці дихання та серцебиття

- Покласти потерпілого на рівну тверду поверхню.
- Виконати 30 компресій грудної клітки.
- Провести 2 вдихи «рот у рот» або «рот у ніс».
- Продовжувати реанімацію до прибуття медиків.

7. Надання допомоги при отруєннях

- **Харчове отруєння:**
  - Викликати блювання (якщо постраждалий при свідомості).
  - Дати активоване вугілля.
- **Інгаляційне отруєння:**
  - Вивести постраждалого на свіже повітря.
  - Забезпечити доступ кисню.
- **Отруєння хімічними речовинами:**
  - Не викликати блювання.
  - Дати випити велику кількість води.

Для вивчення теми "Алгоритм визначення стану потерпілого та надання домедичної допомоги" можна використати низку цікавих інтерактивних форм роботи, які залучать учнів до активного навчання, розвиватимуть їхні практичні навички та критичне мислення. Ось кілька ідей:

1. Ситуаційні квести (кейс-стадії)

- **Опис:** Учні отримують картки з описом різних надзвичайних ситуацій (наприклад, травма, опік, втрата свідомості).
- **Завдання:** Визначити стан потерпілого, вибрати правильний алгоритм дій та пояснити свої кроки.
- **Інтерактивність:** Учні працюють у групах, обговорюють рішення та презентують їх класу.
- **Додатково:** Використовуйте таймер, щоб додати елемент змагання.

2. Рольова гра "Рятувальник і постраждалий"

- **Опис:** Учні розподіляють ролі: один грає постраждалого, інший — рятувальника.
- **Завдання:** Рятувальник має оцінити стан "постраждалого" та надати домедичну допомогу, дотримуючись алгоритму.
- **Інтерактивність:** Після гри обговорюють помилки та правильні дії.
- **Додатково:** Використовуйте грим або спецефекти (наприклад, штучну кров) для більшої реалістичності.

3. Інтерактивний тренажер (за допомогою цифрових технологій)

- **Опис:** Використовуйте онлайн-платформи або додатки для симуляції надзвичайних ситуацій (наприклад, програми з віртуальною реальністю або інтерактивні тести).
- **Завдання:** Учні виконують завдання на тренажері, отримуючи миттєвий зворотний зв'язок.
- **Інтерактивність:** Можна організувати змагання між командами на швидкість і правильність виконання завдань.

4. Створення інфографіки або плакатів

- **Опис:** Учні отримують завдання створити наочний матеріал (плакат, інфографіку) з алгоритмами надання допомоги.
- **Завдання:** Включити основні кроки, ілюстрації та короткі пояснення.
- **Інтерактивність:** Презентація робіт перед класом з поясненням ключових моментів.
- **Додатково:** Використовуйте цифрові інструменти (Canva, PowerPoint) для створення матеріалів.

5. Мастер-клас від професіоналів

- **Опис:** Запросіть до класу медика, рятувальника або інструктора з надання першої допомоги.
- **Завдання:** Фахівець демонструє практичні навички, а учні повторюють дії під його керівництвом.
- **Інтерактивність:** Учні можуть задавати питання та вдосконалювати свої навички.

6. Гра "Що робити, якщо...?"

- **Опис:** Учитель називає ситуацію (наприклад, "Що робити, якщо людина втратила свідомість?"), а учні швидко відповідають, використовуючи алгоритм.
- **Завдання:** Відпрацювати швидкість реакції та знання алгоритмів.
- **Інтерактивність:** Використовуйте систему балів для заохочення активності.

7. Створення відеоінструкцій

- **Опис:** Учні знімають короткі відео, де демонструють, як надавати домедичну допомогу в різних ситуаціях.

- **Завдання:** Відео має бути зрозумілим, лаконічним і відповідати алгоритмам.
- **Інтерактивність:** Перегляд та обговорення відео в класі.
- **Додатково:** Використовуйте смартфони або планшети для зйомки.

8. Інтерактивний стенд "Перша допомога"

- **Опис:** Створіть у класі або школі стенд з манекеном, медичними матеріалами (бинтами, джгутами) та картками із завданнями.
- **Завдання:** Учні по черзі виконують завдання на стенді, отримуючи зворотний зв'язок від вчителя або однокласників.
- **Інтерактивність:** Можна організувати "станції" з різними типами травм.

9. Гра "Знайди помилку"

- **Опис:** Учням показують відео або опис ситуації, де допущені помилки в наданні допомоги.
- **Завдання:** Знайти помилки та запропонувати правильний алгоритм дій.
- **Інтерактивність:** Обговорення в групах або класі.

10. Симуляційний тренінг

- **Опис:** Організуйте симуляцію надзвичайної ситуації (наприклад, ДТП, пожежа) з використанням реквізиту.
- **Завдання:** Учні повинні діяти командою, надаючи допомогу "постраждалим".
- **Інтерактивність:** Після тренінгу обговорюють дії кожного учасника.

Ці форми роботи допоможуть учням не лише засвоїти теоретичні знання, а й розвинути практичні навички, які можуть стати в нагоді в реальному житті.

Висновок

Алгоритм надання домедичної допомоги є універсальним інструментом для рятувальників та свідків надзвичайних ситуацій. Чітке виконання кроків дозволяє зменшити ризик ускладнень та зберегти життя потерпілого до прибуття професійної медичної допомоги. Важливо пам'ятати, що надання допомоги має бути швидким, але обережним, щоб уникнути зайвого травмування постраждалого.

Оволодіння базовими навичками домедичної допомоги є важливим елементом загальної культури безпеки. Вчасне реагування у критичних ситуаціях допомагає зменшити ризик летальних випадків та полегшити подальше лікування потерпілих. У сучасному світі знання алгоритмів першої допомоги є не тільки корисною навичкою, а й соціальною відповідальністю кожної людини.

Особливу роль у цьому відіграє навчання домедичної допомоги в закладах освіти. Дітям та підліткам необхідно пояснювати основні алгоритми дій у разі нещасного випадку, адже це може врятувати життя. Включення таких знань у шкільні програми сприяє формуванню відповідальності, швидкості реакції та вміння діяти у складних ситуаціях. Таким чином, поширення знань про домедичну допомогу є необхідним для створення більш безпечного суспільства.

Домедична допомога

-це найпростіші невідкладні медичні дії, що виконуються безпосередньо на місці пригоди терміново після травми.

Зазвичай, вона надається не медичними працівниками, а особами, що на момент пригоди знаходяться поруч, безпосередньо на місці пригоди або поблизу від постраждалого.

11.02.2025

Перша медична допомога

Долікарська
допомога

Перша лікарська
допомога

Кваліфікована
медична
допомога

Спеціальна
медична
допомога

11.02.2025

Запам'ятайте!

- Визначати стан потерпілого й надавати йому домедичну допомогу треба в такій послідовності:

- перевірка ознак свідомості;
- виявлення пульсу та дихання;
- обстеження голови, шиї, грудей, живота, кінцівок на наявність кровотеч, переломів;
- виявлення інших станів.

11.02.2025

Принципи надання медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях

- **Перша допомога** - це проведення найпростіших медичних заходів для порятунку життя, зменшення страждань потерпілого від надзвичайної ситуації і попередження розвитку можливих ускладнень.
- Професійно таку допомогу надають, звичайно ж, медики, але не завжди швидка допомога може прибути вчасно на місце події.
- Вміння кожного з нас надати першу необхідну допомогу постраждалим до прибуття служб порятунку може відіграти вирішальну роль у порятунку життя людини.

Основні принципи надання першої допомоги:

- правильність і доцільність (якщо ви не впевнені в своїх діях
  - краще утриматись;
- головне правило першої допомоги - не нашкодити;
- швидкість;
- продуманість, рішучість, спокій.

11.02.2025

Принципи надання медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях

При нещасних випадках дуже важливо до приїзду лікаря своєчасно надати першу долікарську допомогу потерпілому.

Схема послідовності дій при наданні першої долікарської допомоги:

1. Вивести потерпілого з оточення, де стався нещасний випадок.
2. Вибрати потерпілому найбільш зручне положення, що забезпечує спокій.
3. Визначити вид травми (перелом, поранення, опік тощо).
4. Визначити загальний стан потерпілого, встановити, чи не порушені функції життєво важливих органів.
5. Розпочати проведення необхідних заходів:
зупинити кровотечу; зафіксувати місце перелому;
вжити реанімаційних заходів (оживлення): штучне дихання, зовнішній масаж серця; обробити ушкоджені частини тіла.
6. Одночасно з наданням першої долікарської допомоги необхідно викликати швидку допомогу або підготувати транспорт для відправки потерпілого до найближчої медичної установи.

11.02.2025

Визначення стану потерпілого

Візуально (подивитися чи піднімається-опускається грудна клітина)

На слух (прикласти вухо до губ постраждалого)

Тактильно (прощупати пульс і температуру тіла)

За зіницями ока

Реакцію зіниць на світло визначають візуально. Якщо розплющене око потерпілого закрити рукою, а потім забрати її, то зіниця має звужитися.

Дихання визначають за рухом грудної клітки, за характерним шумом дихання або за допомогою дзеркалаця.

Пульс визначають, поклавши чотири пальці на сонну артерію чи на зап'ясток.

11.02.2025

Знепритомнення

Допомога при знепритомненні:

- ✓Покласти постраждалого на тверду рівну поверхню.
- ✓Звільнити дихальні шляхи від одягу.
- ✓Дати доступ повітря.
- ✓Закинути голову так, щоб підборіддя було на рівні грудей.
- ✓Підняти ноги вище рівня голови.
- ✓До носа постраждалого піднести ватку з нашатирним спиртом.
- ✓Побризкати водою на обличчя, легенько похлопати долонями.

11.02.2025

Застереження:

Постраждалого нікуди не вести.
Не давати пити води.
Не давати нюхати нашатирний спирт із флакона

Кровотечі

**Зовнішні
кровотечі-**
кровотечі, при
яких кров витікає
з рани або ж
природних отворів
тіла назовні

Капілярна

– виникає при поверхневих ранах; кров з рани
витікає по краплях

Венозна

– відбувається при більш глибоких ранах,
наприклад різаних, колотих; спостерігається рясне
витікання крові темно-червоного кольору

Артеріальна

– виникає при глибоких рубаних, колотих ранах;
яскраво червоного кольору, б'є струменем з
ушкоджених артерій, під тиском

Змішана

- спостерігається в тих випадках, коли в рані
кровоточать одночасно вени і артерії

Способи зовнішньої зупинки кровотечі

Притиснення судини в рані

Піднімання кінцівки

Накладання джгута

Притискання судини до кістки

Максимальне згинання кінцівок

Накладання стискаючої пов'язки

Перша допомога при кровотечі

1

Артеріальна кровотеча:

- накласти на рану чисту, стерильну серветку та натиснути безпосередньо на неї;
- підняти кінцівку;
- якщо кровотеча не зупинена, накласти на рану пов'язку, що тисне, та при можливості одночасно притиснути артерію на відстані;
- якщо кровотеча не зупинена, накласти джгут. Записати час накладення.

2

Венозна кровотеча:

- накласти на рану чисту, стерильну серветку та здійснити тиск безпосередньо на рану;
- підняти кінцівку;
- якщо кровотеча не зупинена, накласти на рану пов'язку.

3

Всіх постраждалих з кровотечами після цього:

- покласти на спину з ногами, піднятими трохи вище рівня серця;
- вкрити покривалом.

Серцево-легенева реанімація (СЛР)

СЛР – комплекс лікувальних заходів з відновлення життєво важливих функцій, що застосовуються при зупинці кровообігу та дихання.

Реанімація – це просто

С – А – В

Compressions

Натискайте сильно та швидко на центр грудини

Airway

Закиньте голову та підніміть підборіддя

Breathing

Дихайте «рот у рот»

Серцево-легенева реанімація дорослого:

Існує два методи масажу серця: відкритий (прямий) і закритий (непрямий).

30 натискань на грудну клітку

- Помістіть руку в центрі грудної клітини
- Помістіть іншу руку зверху
- Утримуйте пальці
- Натискайте на грудну клітку
- Інтенсивність 100 раз - 1 хв
- Глибина 5-6 см
- При можливості змінюйте напарника кожні 2 хв

Пам'ятайте:

Не відривайте рук від грудної клітки при виконанні компресій. При виконанні кожної наступної компресії дайте можливість грудній клітці повернутись в початкове положення (розправитись).

ПРЯМИЙ МАСАЖ СЕРЦЯ

Виконайте 2 вдихи

Накладіть маску-клапан на обличчя постраждалого

Відновіть прохідність дихальних шляхів.

З метою відновлення прохідності дихальних шляхів покладіть одну руку на лобі потерпілого, іншу на підборідді – язик піднімається, що дає можливість повітря вільно надходити до легень.

Затисни ніздрі постраждалого великим і вказівним пальцями руки, яка знаходиться на лобі

мал. 3.3

Пам'ятайте!

Виконувати штучне дихання можна тільки за наявності захисних засобів - маска-клапан, дихальна маска та ін. При відсутності захисних засобів штучне дихання можна не виконувати - проводьте тільки натискання на грудну клітку.

Виконання двох вдихів повинно займати не більше 5 сек.

Одразу після виконання двох вдихів розпочніть натискання на грудну клітку відповідно до вищевказаних рекомендацій

Важливо!!!!

Якщо Ви виконуєте реанімацію не один, слід змінюватись кожні 1,5-2 хв, щоб запобігти перевтомленню.

Паузи між компресіями на грудну клітку повинні бути мінімальними.

Зупинку для оцінки стану постраждалого слід проводити тільки після відновлення дихання, свідомості або рухових функцій.

Ви можете припинити рятувальні дії за наступних умов:

- прибуття медиків;
- поява ознак життя;
- ваше фізичне виснаження.

Що таке опік

Опік – ураження шкіри та тканин організму під дією високих температур, їдких хімічних речовин, інтенсивного короткохвильового випромінювання, що призводить до втрати клітинами організму своєї молекулярної структури.

Залежно від походження, опіки поділяють на кілька типів.

Термічні опіки: перша допомога

Негайно припиніть контакт з джерелом опіку

Обробіть прохолодною водою

Зніміть одяг або прикраси, що знаходяться поблизу ділянки опіку. Окрім речей, які прилипли до ураженої шкіри

Прикрийте рану стерильною пов'язкою

Дайте потерпілому води, щоб зменшити інтоксикацію та уникнути зневоднення

За потреби телефонуйте 103

МІНІСТЕРСТВО
ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я
УКРАЇНИ